

**MEĐUNARODNA KONVENCIJA ZA IZJEDNAČENJE NEKIH PRAVILA O
TERETNICI, Bruxelles, 15.08.1924. (HAŠKA PRAVILA),
kako su izmijenjena Protokolom iz 1968. (Visbyjska pravila) i Protokolom iz 1979. (SDR
Protokol)**

ČLAN 1.

Čl. 1. (a)

U ovoj se Konvenciji sljedeće riječi upotrebljavaju u navedenom značenju:

a) „prijevoznik“ uključuje vlasnika broda ili naručitelja prijevoza koji sklapa ugovor o prijevozu s krcateljem;

Čl. 1. (b)

b) „ugovor o prijevozu“ primjenjuje se jedino na onaj ugovor o prijevozu kod kojega je izdana teretnica ili slična isprava, koja daje naslov na prijevoz robe morem; također se primjenjuje na teretnicu ili sličnu ispravu, izdanu na osnovi brodarskog ugovora, počevši od trenutka kada se odnosi između prijevoznika i imatelja teretnice ravnaju po toj ispravi:

Čl. 1. (c)

c) „roba“ uključuje dobra, stvari, robu i predmete bilo koje vrste, osim živih životinja i tereta za koji se u ugovoru o prijevozu navodi da je ukrcan na palubi i koji se uistinu tako i prevozi;

Čl. 1. (d)

d) „brod“ označava svaki plovni objekt koji se upotrebljava za prijevoz robe morem;

Čl. 1. (e)

e) „prijevoz robe“ obuhvaća vrijeme od ukrcavanja robe na brod do njena iskrcaja s broda.

ČLAN 2.

Ako nije u članu 6. drukčije određeno, prijevoznik će kod svih ugovora o prijevozu robe morem u pogledu ukrcavanja, rukovanja, slaganja, prijevoza, čuvanja robe, brige o robi i njezinom iskrcavanju, snositi odgovornost i obveze te uživati prava i oslobođenja koja su niže navedena.

ČLAN 3.

Čl. 3. (1).

1. Prijevoznik je dužan prije i na početku putovanja uložiti dužnu pažnju:

a) da brod osposobi za plovidbu;

b) da brod primjereno opremi, popuni posadom i opskrbi zalihama;

c) da osposobi i dovede u ispravno stanje skladišta, ledenice, hladnjače i sve ostale dijelove broda u koje se roba ukrcava radi njezina preuzimanja, prijevoza i očuvanja.

Čl.3. (2).

2. Ako nije u članu 4. drukčije određeno, prijevoznik će uredno i pažljivo ukrcavati, rukovati, slagati, prevoziti i čuvati robu, brinuti se za nju i iskrcati robu koja se prevozi.

Čl. 3. (3).

3. Nakon preuzimanja robe, prijevoznik, zapovjednik broda ili prijevoznikov agent dužan je krcatelju na njegov zahtjev izdati teretnicu koja, među ostalim, treba sadržavati:

a) glavne oznake potrebne za utvrđivanje istovjetnosti robe, kako ih je prije početka ukrcavanja pismeno priopćio krcatelj, ako su te oznake utisnute ili na drugi način jasno stavljene na nepakiranu robu, sanduke ili omote u kojima se ta roba nalazi, tako da bi u redovitim prilikama ostale čitljive do svršetka putovanja;

b) broj koleta, ili komada, količinu ili težinu (masu), prema danome slučaju, onako kako ih je pismeno priopćio krcatelj;

c) stanje i vanjski izgled robe.

Ipak, nijedan prijevoznik, zapovjednik broda ili prijevoznikov agent neće biti dužan navesti ili spomenuti u teretnici oznake, broj, količinu ili težinu (masu) ako ima ozbiljnog razloga sumnjati da ne predstavljaju onu robu koju je uistinu primio, ili ako nije imao razumnu mogućnost to provjeriti.

Čl. 3. (4).

4. Takva teretnica stvarati će, dok se suprotno ne dokaže, pretpostavku da je prijevoznik preuzeo robu takvu kakva je opisana prema stavku 3. a), b) i c).

Međutim, protudokaz nije dopušten kada je teretnica prenesena na trećega koji je u dobroj vjeri.

Čl. 3. (5).

5. Smatrat će se da je krcatelj u trenutku ukrcavanja zajamčio prijevozniku takvu točnost oznaka, broja, količina i težine (mase), kako ih je priopćio, pa je dužan prijevozniku nadoknaditi sve gubitke, štete i troškove koji su nastali ili proizlaze iz netočnosti tih podataka. Pravo prijevoznika na takvu odštetu ne ograničava ni na koji način njegovu odgovornost i njegove obveze iz ugovora o prijevozu prema bilo kojoj osobi osim prema krcatelju.

Čl. 3. (6).

6. Ako obavijest o gubitku ili oštećenju i o općoj naravi tog gubitka ili oštećenja nije pismeno dana prijevozniku ili njegovu agentu u luci iskrcaja, prije ili u trenutku preuzimanja robe ili njezine predaje na čuvanje osobi koja je po ugovoru o prijevozu ovlaštena primiti robu, ili ako gubitci ili oštećenja nisu uočljivi, obavijest se mora dati u roku od tri dana od predaje, pretpostavlja se, dok se protivno ne dokaže, da je prijevoznik predao robu kakva je opisana u teretnici.

Pismene obavijesti nisu potrebne ako je stanje robe zajednički utvrđeno u trenutku primitka.

Pod rezervom odredaba stavka 6.bis, prijevoznik i brod bit će u svakom slučaju oslobođeni svake odgovornosti u vezi s robom, osim ako je tužba podignuta u roku od godine

dana kada je teret predan ili je trebao biti predan. Taj rok može, međutim, biti produžen sporazumom stranaka postignutim nakon događaja koji je bio povod za tužbu.

U slučaju stvarnog ili pretpostavljenog gubitka ili oštećenja, prijevoznik i primatelj pružiti će jedan drugome sve razumne olakšice kod pregleda robe i provjeravanja broja koleta.

Čl. 3. (6.bis)

Regresne tužbe mogu biti podignute i nakon isteka roka predviđenog u prethodnom stavku, ako su podignute u roku određenom zakonom suda pred kojim se vodi spor. Međutim, taj rok ne može biti kraći od tri mjeseca, računajući od dana kada je osoba koja je podnijela regresnu tužbu udovoljila odštetnom zahtjevu ili je obaviještena o tužbi koja je protiv nje podignuta.

Čl. 3. (7).

7. Kada roba bude ukrcana, teretnica koju će krcatelju izdati prijevoznik, zapovjednik broda, odnosno prijevoznikov agent, bit će – ako to krcatelj zahtijeva – teretnica s naznakom „ukrcano“, pod uvjetom da krcatelj, ukoliko je prethodno primio neku ispravu koja daje pravo na tu robu, tu ispravu vrati prilikom izdavanja teretnice „ukrcano“. Prijevoznik, zapovjednik broda, odnosno agent, mogu u luci ukrcavanja na prethodno izdanoj ispravi naznačiti ime broda, odnosno brodova u koje je roba ukrcana, kao i datum, odnosno datume ukrcavanja i kada to bude na ispravi naznačeno, smatrati će se ako sadrži podatke iz člana 3. točke 3. – da predstavlja, za svrhu ovog člana, teretnicu s naznakom „ukrcano“.

čl. 3. (8).

8. Svaka klauzula, pogodba ili sporazum u ugovoru o prijevozu, kojima se prijevoznik ili brod oslobađaju odgovornosti za gubitak ili oštećenje u vezi s robom nastalo nepažnjom, krivnjom ili neispunjenjem dužnosti ili obveza propisanih ovim članom, ili kojima se njihova odgovornost umanjuje na drugi način nego je to propisano ovom Konvencijom, bit će ništavi, nepostojeći i bez učinka. Klauzula kojom se prijevozniku ustupa korist iz osiguranja, kao i svaka slična klauzula, smatrati će se klauzulom koja prijevoznika oslobađa od odgovornosti.

ČLAN 4.

Čl. 4. (1).

1. Ni prijevoznik ni brod nisu odgovorni za gubitak ili oštećenja koji su nastali ili proizašli iz nesposobnosti broda za plovidbu, ako se to ne može pripisati propustu dužne pažnje prijevoznika da osposobi brod za plovidbu, da ga primjereno opremi, popuni posadom, opskrbi zalihama, ili da osposobi i dovede u ispravno stanje skladišta, ledenice, hladnjače i sve ostale dijelove broda u koje se roba ukrcava, tako da budu prikladni za preuzimanje, prijevoz i očuvanje robe, a sve to u suglasnosti s odredbama.

Svaki put kada je gubitak ili oštećenje nastalo zbog nesposobnosti broda za plovidbu, teret dokaza o upotrebi dužne pažnje pada ne prijevoznika ili svaku drugu osobu koja se poziva na oslobođenje predviđeno ovim članom.

Čl. 4. (2).

2. Ni prijevoznik ni brod nisu odgovorni za gubitak ili oštećenje koji su nastali ili proizlaze iz:

- a) djela, nepažnje ili propusta zapovjednika broda, člana posade, pilota ili druge osobe u službi prijevoznika u plovidbi i upravljanju brodom;
- b) požara, ako nije uzrokovan osobnim djelom ili krivnjom prijevoznika;
- c) pogibelji, opasnosti ili nezgoda mora i drugih plovnih voda;
- d) više sile;
- e) ratnih događaja;
- f) djela javnih neprijatelja;
- g) naredbe ili prinude vladara, vlasti ili naroda ili sudske zapljene;
- h) karantenskih ograničenja;
- i) djela ili propusta krcatelja, vlasnika robe, njegovog agenta ili predstavnika;
- j) štrajkova, općeg otpuštanja radnika s posla, obustave ili ograničenja rada iz bilo kojeg razloga bilo da su djelomični ili potpuni;
- k) građanskih nemira ili pobuna;
- l) spašavanja ili pokušaja spašavanja života ili dobara na moru;
- m) gubitka u obujmu ili težini (masi), ili drugog gubitka odnosno oštećenja nastalih uslijed skrivene mane, posebne ili vlastite mane robe;
- n) nedovoljnog pakiranja;
- o) nedovoljnih ili netočnih oznaka;
- p) skrivenih mana koje se ne mogu otkriti dužnom pažnjom;
- q) svakog drugog uzroka, koji ne potječe iz djela ili krivnje prijevoznika, njegovih agenata ili osoba u njegovoj službi, no teret dokaza pada na osobu koja traži da se koristi ovim isključenjem odgovornosti, i ona mora dokazati da ni vlastita krivnja ili djelo prijevoznika ni krivnja ili djelo agenata, odnosno osoba u službi prijevoznika, nisu pridonijeli gubitku, odnosno oštećenju.

Čl. 4. (3).

3. Krcatelj ne odgovara za gubitak ili oštećenje što ih pretrpe prijevoznik ili brod koji su nastali ili proizašli iz bilo kojeg uzroka, ako to nije posljedica djela, krivnje ili nepažnje krcatelja, njegovih agenata ili osoba u njegovoj službi.

Čl. 4. (4).

4. Nikakvo skretanje radi spašavanja ili pokušaja spašavanja života ili dobara na moru, kao ni drugo razumno skretanje, neće se smatrati kršenjem ove Konvencije ili ugovora o prijevozu, i prijevoznik neće odgovarati ni za kakav gubitak.

Čl. 4. (5).(a).

a) osim u slučaju ako je krcatelj naznačio vrstu i vrijednost robe prije njenog ukrcaja, pa je ta izjava unijeta u teretnicu, ni prijevoznik ni brod neće ni u kojem slučaju odgovarati za gubitak ili oštećenje robe ili u vezi s tom robom za iznos veći od 666,67 obračunskih jedinica po koletu ili jedinici tereta ili 2 obračunske jedinice po kilogramu bruto težine izgubljene ili oštećene robe, s tim, da se primjenjuje granični iznos koji je viši.

Čl. 4.(5).(b).

b) ukupan iznos koji se duguje izračunat će se prema vrijednosti robe u mjestu i u vrijeme kad je roba iskrcana suglasno ugovoru ili u mjestu i u vrijeme kada je trebala biti iskrcana.

Vrijednost robe određuje se prema burzovnoj cijeni, a ako takve nema, prema tekućoj tržišnoj cijeni; ako nema ni jedne ni druge, prema uobičajenoj vrijednosti robe iste vrste i kvalitete.

Čl.4.(5).(c).

c) kada se upotrijebi kontejner, paleta ili koje drugo slično sredstvo za grupiranje robe, svako koletu ili jedinica za koje je u teretnici naznačeno da su uključeni u to sredstvo za prijevoz, smatrati će se kao jedno koletu ili jedna jedinica u smislu ovog stavka. Osim u navedenom slučaju, to će se sredstvo za prijevoz smatrati kao jedno koletu ili jedna jedinica.

Čl. 4. (5).(d).

d) obračunska jedinica navedena u ovom članku je Posebno pravo vučenja kako ga je definirao Međunarodni monetarni fond. Iznosi navedeni u podstavku a) ovoga stavka preračunavaju se u domaću valutu na osnovi vrijednosti te valute na dan utvrđen po pravu suda koji raspravlja spor.

Vrijednost (nacionalne) valute, u značenju Posebnog prava vučenja, države koja je članica Međunarodnog monetarnog fonda, obračunava se prema metodi vrijednosti koju na dan koji je u pitanju primjenjuje Međunarodni monetarni fond za vlastite operacije i transakcije. Vrijednost domaće valute, u značenju Posebnog prava vučenja, države koja nije članica Međunarodnog monetarnog fonda, obračunava se na način koji odredi ta država.

Međutim, država koja nije članica Međunarodnog monetarnog fonda i čije pravo ne dopušta primjenu odredaba iz prethodnih rečenica, može u trenutku ratifikacije ili pristupa, ili u bilo kojem trenutku nakon toga, izjaviti da se granice odgovornosti predviđene u ovoj Konvenciji, koje treba primijeniti na njezinom području utvrđuju kako slijedi:

(i) glede iznosa od 666,67 obračunskih jedinica, spomenutih u podstavku a) stavka 5. ovog članka, 10.000 novčanih jedinica,;

(ii) glede iznosa od 2 obračunske jedinice spomenute u podstavku a) stavka 5. ovog članka, 30 novčanih jedinica.

Novčana jedinica na koju se odnose prethodne rečenice odgovara 65,5 miligrama zlata finoće 900 tisućina. Pretvaranje iznosa određenih u toj rečenici u domaću valutu vrši se prema pravu te države.

Obračun i pretvaranje navedeni u prethodnim rečenicama vrše se na način da se u domaćoj valuti države izrazi ukoliko je moguće ista stvarna vrijednost za iznose u podstavku a) stavka 5. ovog članka u obračunskoj jedinici kako je tamo izraženo.

Države obavještavaju depozitara o načinu obračuna ili o rezultatu preračunavanja prema pojedinom slučaju prilikom deponiranja isprave o ratifikaciji ili pristupanju i kadgod postoji promjena u bilo kojem slučaju.

Čl.4.(5).(e).

e) Ni prijevoznik ni brod ne mogu se koristiti povlasticom ograničenja odgovornosti iz ovog stavka ako se dokaže da je šteta uzrokovana djelom ili propustom prijevoznika počinjenim bilo u namjeri da se izazove šteta, bilo bezobzirno i sa sviješću (znanjem) da bi iz toga vjerojatno mogla proizaći šteta.

Čl. 4. (5).(f).

f) Izjava spomenuta u točki a) ovoga članka, unesena u teretnicu, stvara pretpostavku dok se ne dokaže protivno, ali ona ne obvezuje prijevoznika koji ju može pobijati.

Čl. 4. (5).(g).

g) Sporazumom između prijevoznika, zapovjednika broda ili prijevoznikovog agenta i krcatelja mogu se odrediti i drugi najviši iznosi, različiti od iznosa određenih u točki a) ovoga članka, pod uvjetom da taj ugovoreni iznos ne bude manji od odgovarajućeg najvišeg iznosa iz te točke.

Čl. 4. (5).(h).

h) Ni prijevoznik ni brod neće ni u kojem slučaju odgovarati za gubitak ili oštećenje počinjeno robi ili koje se na nju odnosi, ako je krcatelj u teretnici svjesno dao lažnu izjavu o vrsti i vrijednosti robe.

Čl. 4. (6).

6. Zapaljivu, eksplozivnu ili opasnu robu na krcanje koje prijevoznik, zapovjednik broda, odnosno prijevoznikov agent ne bi pristali da su znali narav, odnosno svojstvo, prijevoznik može u svako doba i prije iskrcavanja bilo gdje iskrcati, uništiti ili učiniti je bezopasnom, bez obveze na odštetu, a krcatelj ove robe će odgovarati za svu štetu i troškove, neposredno ili posredno nastale ili proizašle, zbog njezina ukrcavanja. Ako bi neka roba te vrste, koja je ukrcana sa znanjem i pristankom prijevoznika postala opasna za brod i teret, nju prijevoznik isto tako može iskrcati ili uništiti, odnosno učiniti bezopasnom, a da za to ne odgovara, osim iz naslova zajedničke havarije, ako bi je bilo.

ČLAN 4. – bis

Čl. 4. – bis-(1)

1. Oslobođenja i ograničenja odgovornosti predviđena ovom Konvencijom primjenjuju se na sve tužbe protiv prijevoznika za naknadu gubitaka ili oštećenja robe koja je predmet ugovora o prijevozu, bilo da se tužba zasniva na ugovornoj ili izvanugovornoj odgovornosti.

Čl. 4. – bis-(2)

2. Ako je tužba podignuta protiv prijevoznikovog službenika, taj će se službenik moći koristiti oslobođenjima i ograničenjima odgovornosti na koja se može pozivati prijevoznik u smislu ove Konvencije.

Čl. 4. – bis-(3)

3. Ukupni iznos kojim se terete prijevoznik i njegovi službenici neće ni u kojem slučaju prijeći granični iznos predviđen ovom Konvencijom.

Čl. 4. – bis-(4)

4. Međutim, službenik se ne može koristiti ovlaštenjima iz odredaba ovoga članka ako se dokaže da je šteta uzrokovana djelom ili propustom tog službenika počinjenim bilo u namjeri da se izazove šteta bilo bezobzirno i sa sviješću (znanjem) da bi iz toga vjerojatno mogla proizaći šteta.

ČLAN 5.

Prijevoznik se može odreći svih ili jednog dijela svojih prava i oslobođenja ili povećati svoju odgovornost i obveze predviđene ovom Konvencijom, ali pod uvjetom da ovo odricanje, odnosno povećanje, bude u teretnici koja se izdaje krcatelju. Ni jedna odredba ove Konvencije ne primjenjuje se na brodarske ugovore, ali ako su bile izdane teretnice u slučaju postojanja brodarskog ugovora, podvrgavaju se uvjetima ove Konvencije. Ni jedna odredba ovih pravila ne sprječava da se u teretnicu unese bilo koja dopuštena odredba u vezi sa zajedničkom havarijom.

ČLAN 6.

Bez obzira na odredbe prethodnih članova, prijevoznik, zapovjednik broda, prijevoznikov agent i krcatelj mogu u pogledu bilo koje određene robe sklopiti ugovor s bilo kakvim uvjetima koji se tiču odgovornosti i obveza prijevoznika za tu robu, kao i prava i oslobođenja prijevoznika u pogledu te iste robe ili njegovih obveza u odnosu na sposobnost broda za plovidbu – u mjeri u kojoj se takav sporazum ne protivi javnom poretku – ili u pogledu brige i pažnje osoba koje su u njegovoj službi ili njegovih agenata u odnosu na ukrcavanje, rukovanje, slaganje, prijevoz, čuvanje robe, staranje o njoj i iskrcavanje robe koja se prevozi morem, pod uvjetom da u tom slučaju nije bila izdana teretnica i da su uvjeti postignutog sporazuma izvršeni u priznаницu koja neće biti prenosiva i u kojoj je ta neprenosivost naznačena.

Svaki na taj način zaključeni ugovor imati će puni pravni učinak.

Međutim, ovaj članak se na primjenjuje na redovne trgovačke terete koji se prevoze u tijeku redovnog trgovačkog poslovanja, već samo na druge prijevoze, kod kojih narav i stanje dobara koja se trebaju prevesti, i okolnosti, odredbe i uvjeti pod kojima se prijevoz treba vršiti, opravdavaju poseban sporazum.

ČLAN 7.

Ni jedna odredba ove Konvencije ne sprječava prijevoznika ili krcatelja da uvrste u ugovor sporazume, uvjete, rezerve ili oslobođenja, koji se odnose na obveze i odgovornosti prijevoznika ili broda za gubitak ili oštećenje robe, za čuvanje, brigu i rukovanje, prije ukrcavanja i poslije iskrcaja iz broda kojim se roba prevozi morem.

ČLAN 8.

Odredbe ove Konvencije ne mijenjaju ni prava ni obveze prijevoznika što proizlaze iz bilo kojeg važećeg zakona koji se odnosi na ograničenje odgovornosti vlasnika pomorskih brodova.

ČLAN 9.

Ova Konvencija ne dira u odredbe međunarodnih konvencija ili nacionalnih zakona o odgovornosti za nuklearne štete.

ČLAN 10.

Odredbe ove Konvencije primjenjivat će se na sve teretnice koje se odnose na prijevoz robe između luka dviju različitih država kada je:

- a) teretnica izdana u državi ugovornici,
- b) prijevoz započeo u luci države ugovornice,
- c) teretnicom predviđeno da se ugovor ravna po odredbama ove Konvencije ili zakonodavstva koje te odredbe primjenjuje, odnosno daje im snagu bez obzira na državnu pripadnost broda, prijevoznika, krcatelja, primatelja, ili bilo koje druge zainteresirane osobe.

Svaka će država ugovornica primjenjivati odredbe ove Konvencije na spomenute teretnice.

Ovaj članak ne dira u pravo države ugovornice da primjeni odredbe ove Konvencije na teretnice koje nisu obuhvaćene prethodnim stavcima.